

Bestuursdienst

Dienst Onderwijs Cultuur Sport Welzijn

Afdeling **Beleid en Programmering**
Onderwerp **aanvalsplan laaggeletterdheid**

Bezoekadres
Europaweg 8

Postadres
Postbus 268
9700 AG Groningen

E-mailadres
info@ocsw.groningen.nl

Website
www.groningen.nl

Aan de leden van de raad van de
gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 63 92 Bijlage(n) 2

Ons kenmerk OS 10.2417299

Datum **14 OKT 2010** Uw brief van

Behandeld
door **R Pos**

Geachte mevrouw, heer,

Hierbij bieden wij u het gemeentelijk aanvalsplan laaggeletterdheid aan. Met dit aanvalsplan willen wij onze inspanningen verhogen om laaggeletterdheid in Groningen te voorkomen en te bestrijden.

Laaggeletterdheid is een maatschappelijk probleem. Het leidt tot verminderde deelname aan de samenleving, verminderd welbevinden, en heeft ook economische consequenties door onderbenutting van talent.

Laaggeletterdheid is regelmatig één van de onderliggende oorzaken bij armoede. Landelijk schat men het aantal laaggeletterden (functioneel analfabeten) op anderhalf miljoen (2006). In de gemeente Groningen hebben naar schatting 17.500 stadjs moeite met lezen, schrijven en rekenen.

Als gemeente kunnen we op verschillende manieren een belangrijke rol spelen bij het terugdringen van laaggeletterdheid. Vanwege het maatschappelijk belang dat wij zien in het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid is het dan ook een belangrijk thema in ons collegeprogramma.

In de afgelopen periode hebben we al veel gedaan om laaggeletterdheid te bestrijden. Een eerdere inventarisatie van bestaande activiteiten hebben we met u besproken in de raadscommissie O&W van september 2009 (OS 09.1897961).

Op basis van die inventarisatie hebben we ook geconstateerd dat er met name mogelijkheden liggen om extra acties te ondernemen op de volgende terreinen:

1. het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid.
2. de aanpak van taalachterstanden bij kinderen en hun ouders, met name in de basisschoolperiode.

3. de aanpak van laaggeletterdheid onder niet-werkenden.
 4. de aanpak van laaggeletterdheid onder werkenden
- Dit zijn dan ook de speerpunten in ons aanvalsplan.

De motie 'taalachterstanden en taalonderwijs' die u heeft aangenomen in de raad van 30 juni 2010 zien wij als ondersteuning bij onze inzet om laaggeletterdheid te bestrijden. Bij het voorkomen van taalachterstanden is met name het onderwijs een belangrijke partner. In de Lokale Educatieve Agenda die wij in het verlengde van het Integraal Jeugdbeleid gaan opstellen met het onderwijs zullen wij hierover afspraken maken. Deze actie ziet u terug in het aanvalsplan.

We hebben het aanvalsplan opgesteld in een periode van krimpende middelen. Dat is een lastige opgave. In het plan integreren we de extra aandacht voor laaggeletterdheid daarom zo veel mogelijk in bestaande activiteiten en maken we ook zo veel mogelijk gebruik van landelijk ontwikkeld materiaal. Voor verschillende specifieke onderdelen gaan we op zoek naar mogelijkheden van externe financiering. Doordat we op verschillende terreinen acties hebben geformuleerd denken we dat we een gezien de omstandigheden ambitieus maar haalbaar plan hebben opgesteld. We zullen jaarlijks rapporteren over de voortgang van de activiteiten.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders
van Groningen,

De burgemeester,

De secretaris,

Stadgers van A tot Z

**Aanvalsplan laaggeletterdheid 2010-2014
Gemeente Groningen**

'De strijd tegen laaggeletterdheid is het effectiefst wanneer hij op lokaal niveau wordt gevoerd. Daarom is in het Aanvalsplan Laaggeletterdheid een voorname rol weggelegd voor de gemeenten. Als lokale overheid, publieke werkgever, uitvoerder sociale zekerheid en opdrachtgever van volwasseneneducatie zullen zij samen met de provincies en gefaciliteerd door het Rijk, de regie voeren over lokale en regionale samenwerkingsarrangementen op het gebied van scholing, onderwijs en leesbevordering.'

Uit: aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer Van A tot Z betrokken. Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	5
2 Laaggeletterdheid: waar gaat het om?	6
2.1 Definitie.....	6
2.2 Maatschappelijke urgentie.....	6
2.3 Landelijke cijfers.....	7
2.4 De situatie in Groningen	8
2.5 Integrale aanpak.....	8
3 Stand van zaken in onze aanpak.....	10
3.1 Uitkomsten inventarisatie gemeentelijke inzet	10
3.2 Focus, politieke ambitie en het vervolg	11
4 Wat gaan we doen?	12
4.1 Laaggeletterdheid bespreekbaar maken	12
4.2 Aanpak taalachterstand bij kind, jongeren en hun ouders.....	13
4.3 Aanpak laaggeletterden zonder werk	14
4.4 Aanpak werkende laaggeletterden.....	14
5 Financiering en communicatie	16
6 Samenvatting	17
7 Geformuleerde acties en ambities	18

1 Inleiding

Een belangrijk deel van de bevolking in Nederland kan onvoldoende lezen en schrijven om zich goed te kunnen redden in de samenleving. Uit onderzoek van de OESO blijkt dat anderhalf miljoen Nederlanders veel moeite hebben met lezen, schrijven en rekenen.

Laaggeletterdheid leidt voor veel mensen tot sociale uitsluiting en beperkte maatschappelijke deelname. Daarnaast vergrijst en ontgroent Nederland: meer ouderen, minder jongeren. Dit betekent dat de werkende bevolking afneemt. Willen we onze sociale voorzieningen (en pensioenen) op peil houden dan zal de arbeidsparticipatie omhoog moeten. We kunnen het ons niet permitteren mensen aan de kant te laten staan.

Om dit maatschappelijk probleem aan te pakken heeft het kabinet een landelijk 'aanvalsplan laaggeletterdheid 2007 -2010' opgesteld. In aanvulling daarop hebben werkgevers, werknemers en landelijke overheid een convenant afgesloten over de Structurele aanpak van laaggeletterdheid in de samenleving en het bedrijfsleven 2007 - 2015. Daarin is de ambitie opgenomen om het aantal laaggeletterden terug te brengen van landelijk 1,5 miljoen naar 600.000 personen in 2015.

Wij zien laaggeletterdheid als een belangrijk maatschappelijk probleem en willen het met kracht tegengaan. Dat is niet alleen maatschappelijk en economisch van belang, maar ook in het belang van welzijn en gezondheid van de individuele burger. Het niet mee kunnen in de maatschappij, gevoelens van nutteloosheid en machteloosheid kunnen ziek makend zijn. Laaggeletterdheid is regelmatig één van de onderliggende oorzaken bij armoede.

Vanwege dit belang hebben we ook in ons Collegeprogramma 'Groningen, progressief met energie' expliciet aangegeven taalachterstanden te willen voorkomen en laaggeletterdheid te willen bestrijden.

Tegelijkertijd ondernemen we ook al verschillende activiteiten ter bestrijding van laaggeletterdheid. Daarom baseren we ons aanvalsplan op een inventarisatie die we in 2009 hebben uitgevoerd. Daaruit bleek dat we op de goede weg zijn, maar dat er ook nog enkele blinde vlekken zitten in onze huidige aanpak. De uitkomst is dat we een actieplan ontwikkelen waarin het speerpunt ligt bij de volgende aspecten:

- Laaggeletterdheid bespreekbaar maken
- Taalachterstand kinderen en hun ouders,
- Aanpak niet werkende laaggeletterden
- Aanpak werkende laaggeletterden.

In dit plan schetsen we de activiteiten die wij willen ondernemen om laaggeletterdheid in onze gemeente zo veel mogelijk te voorkomen en te bestrijden. In ons aanvalsplan sluiten we zo veel mogelijk aan bij landelijke initiatieven en activiteiten die worden ondernomen.

In hoofdstuk 2 beschrijven we de landelijke en lokale situatie ten aanzien van laaggeletterdheid. In hoofdstuk 3 geven we de stand van zaken weer in onze aanpak en in hoofdstuk 4 beschrijven we wat we gaan doen om laaggeletterdheid in Groningen aan te pakken. Hoofdstuk 5 gaat in op de financiering en communicatie en een korte samenvatting van onze plannen staat weergegeven in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 bevat een uitwerking van de voorgenomen activiteiten.

2 Laaggeletterdheid: waar gaat het om?

In dit hoofdstuk geven we aan wat we onder laaggeletterdheid verstaan en hoe de situatie er in Nederland en Groningen uitziet.

2.1 Definitie

Laaggeletterdheid is breder dan de term 'analfabetisme'. Bij analfabetisme gaat het om het (on)vermogen om technisch te lezen. De huidige samenleving stelt echter steeds hogere eisen aan onze vaardigheden om informatie te verwerken. Om die reden wordt tegenwoordig de term 'geletterdheid' gehanteerd.

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) definieert geletterdheid als de kennis en vaardigheden die nodig zijn om;

- Informatie te begrijpen en te gebruiken uit teksten (artikelen, nieuwsbrieven, boeken);
- Informatie te vinden en te gebruiken, bijvoorbeeld in sollicitatiebrieven, bijsluiters, kaarten, tabellen, grafieken;
- Rekenkundige bewerkingen te kunnen begrijpen, uitvoeren of controleren (getallen, optellingen, maten, gewichten, eenheden).

Iemand die laaggeletterd is, heeft bovenstaande kennis en vaardigheden onvoldoende en kan dus onvoldoende lezen, schrijven of rekenen en heeft onvoldoende digitale vaardigheden om effectief te kunnen handelen in persoonlijke en maatschappelijke situaties, studie en werk.

2.2 Maatschappelijke urgentie

Laaggeletterdheid is een bron van sociale, culturele of politieke uitsluiting van mensen. Laaggeletterden participeren vaak beperkt in het maatschappelijke leven. Veel laaggeletterden zijn onzeker, durven niet buiten hun vertrouwde kring te opereren, te solliciteren, zich niet duidelijk uit te spreken, of actief te participeren in groepsactiviteiten. Laaggeletterde volwassenen hebben relatief lage inkomens en minder kans op werk. Zij zijn vaker werkloos, hebben vaker een sociale uitkering en hebben vaker schulden. Laaggeletterdheid bestaat niet alleen bij volwassenen. De laaggeletterden van de toekomst zijn de kinderen met onderwijsachterstanden van nu. Het is daarom van belang om taalachterstanden vroegtijdig aan te pakken.

Laaggeletterdheid heeft ook gevolgen voor de economie. De ontwikkeling tot een kenniseconomie vraagt om werknemers die mondeling en schriftelijk goed kunnen communiceren. Geletterde en goed opgeleide werknemers zijn productiever, en meer productiviteit betekent een hogere economische groei. Vrijwel in alle banen moeten mensen zich bijscholen, ook laagopgeleide medewerkers. Omdat bijscholing voor laaggeletterden vaak moeilijk is en zij cursussen ook liever vermijden, lopen zij een hoger risico om uiteindelijk ontslag te krijgen. Ruim 70% van de laaggeletterden heeft geen betaalde baan, 5% heeft helemaal geen inkomen.

Laaggeletterden nemen nauwelijks deel aan het maatschappelijk leven in buurten, scholen, bewonersgroepen, verenigingen, etc. Als doelgroep zijn zij moeilijk te bereiken omdat zij niet lezen en zich maatschappelijk isoleren. Ze zijn moeilijk te activeren omdat zij zich schamen voor hun laaggeletterdheid, of dit verdringen.

Laaggeletterdheid bestaat niet alleen bij volwassenen. Laaggeletterdheid dient daarom ook op de scholen (en voorschools) te worden aangepakt, vooral door het tegengaan van taalachterstand. Naast de taalachterstand van allochtone kinderen is ook het probleem van functionele laaggeletterdheid bij autochtone kinderen, door achtergrond en milieukeurmerken ('taalarme' gezinnen), dyslexie, dyscalculie, cognitieve en functionele beperkingen (laag IQ, autisme, ADHD, emotionele of psychiatrische problematiek, doofheid, slechthoortendheid, etc.). Onderwijsachterstand op de lagere school zet zich voort in het voortgezet onderwijs, waar blijkt dat die vaak niet meer kan worden ingelopen.

Er is een duidelijk verband tussen laaggeletterdheid en sociaaleconomische positie, geslacht en etniciteit. Van de mensen in de laagste inkomenscategorie is 32% functioneel analfabeet. Laaggeletterden vervullen de ongeschoolde of laaggeschoolde functies, zoals in de schoonmaak, groenonderhoud, logistiek en distributie, zorg en horeca. Vaak met een lage beloning zonder loopbaanperspectief. Veel laaggeletterden zijn werkzaam in gesubsidieerde arbeid, zoals in sociale werkplaatsen. Hiernaast zijn veel laaggeletterden werkloos of niet actief op de arbeidsmarkt (huisvrouwen). Het zijn meer vrouwen dan mannen, vooral in gezinnen met een traditionele rolverdeling. Het komt zowel in de stad als op het platteland voor. In de steden is laaggeletterdheid veelal geconcentreerd in achterstandswijken met goedkope huurwoningen.

2.3 Landelijke cijfers

Onderzoek geeft aan dat in 2006 ongeveer anderhalf miljoen mensen in Nederland laaggeletterd zijn.

- Ongeveer 13 procent van de volwassen bevolking is laaggeletterd. Laaggeletterdheid komt voor, bij jong en oud werkend en niet-werkend, allochtoon en autochtoon.
- Er bestaat een sterke relatie tussen laaggeletterdheid en opleidingsniveau; 42 procent van degenen die maximaal basisonderwijs hebben is laaggeletterd.
- Laaggeletterdheid komt veel voor onder ouderen. Van de 56-65 jarigen is 20% laaggeletterd, van de 66-74 jarigen 37%.
- Ongeveer een vijfde van de brugklasleerlingen blijkt onvoldoende in staat om teksten die op school worden aangeboden met begrip te lezen.
- Zeven procent van de recente schoolverlaters komt niet verder dan leesniveau 1.
- Naar schatting zijn er in Nederland ongeveer 350.000 werkende laaggeletterden.
- Van de ongeveer 1,5 miljoen laaggeletterden in ons land is tweederde autochtoon. Van deze miljoen personen zijn ongeveer 250.000 personen echte analfabeten, de overige 750.000 zijn 'functioneel analfabeet'.

Uit onderzoek blijkt verder dat er een aantal oorzaken voor laaggeletterdheid aan te wijzen is. Er is echter vrijwel nooit één oorzaak. Het gaat vaak om een combinatie van oorzaken op het gebied van de thuissituatie, onderwijs en individuele factoren.

Laaggeletterde volwassenen hebben veel te winnen bij scholing. De drempel om er echt aan te beginnen is vaak hoog door onder meer schaamte, negatieve schoolervaringen, berusting of omdat andere problemen als urgenter worden ervaren.

De motieven om toch weer terug te gaan naar school zijn zeer gevarieerd, bijvoorbeeld:

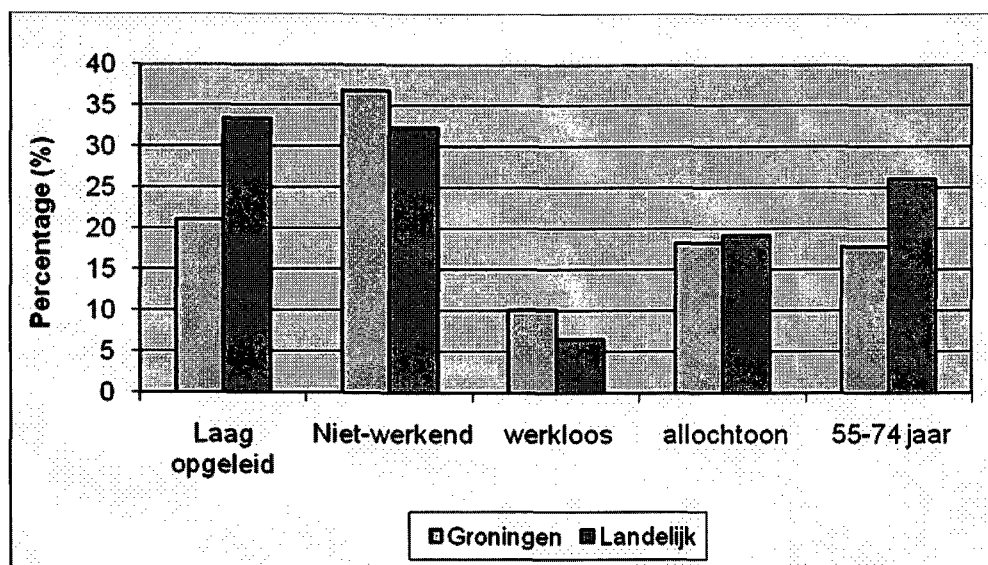
- Kinderen of kleinkinderen willen kunnen volgen in hun ontwikkeling;
- Wegvallen van de partner;
- Handhaving of positieverbetering op de arbeidsmarkt;

- Tijd en gelegenheid.

2.4 De situatie in Groningen

Er is geen specifiek onderzoek gedaan naar de situatie in Groningen. Vertaling van het landelijk onderzoek levert wel informatie op op basis waarvan een inschatting kan worden gemaakt van de situatie in Groningen. Het CINOP heeft via extrapolatie van landelijke gegevens een inschatting gemaakt van het aantal laaggeletterden in Groningen. Op basis van de samenstelling van de bevolking komt zij tot een inschatting dat 12% van de Groningers in de leeftijd van 15 tot 74 jaar laaggeletterd is. Dit komt overeen met een aantal van ruim 17.500 burgers.

In de tabel hieronder worden de voornaamste kenmerken die bij de inschatting een rol hebben gespeeld in beeld gebracht.

De Cito-scores van leerlingen aan het eind van de basisschool liggen in Groningen al jaren iets onder het landelijk gemiddelde. Uit Cito-toetsen in groep 4 blijkt dat met name het technisch lezen van leerlingen in groep 4 lager scoort dan het landelijk gemiddelde. Bovendien ligt het aantal scholen dat zwak scoort op taal en rekenen in Groningen hoger dan gemiddeld in het land en bij vergelijkbare steden.

2.5 Integrale aanpak

Het onderwerp laaggeletterdheid raakt veel beleidsterreinen, maatschappelijke instellingen en Stadgers. Door het onderwerp breed op te pakken, geven we als gemeente invulling aan onze missie om de persoonlijke en maatschappelijke ontplooiing van alle stadgers te bevorderen. De integrale aanpak van laaggeletterdheid zien we als een kans om de verschillende beleidsterreinen binnen de gemeente Groningen te verbinden en daardoor betere resultaten in de aanpak van laaggeletterdheid te kunnen behalen.

Daarbij zetten we ons zowel in voor de bestrijding van laaggeletterdheid onder volwassenen als voor het voorkomen van laaggeletterdheid door taalontwikkeling onder kinderen en jongeren te stimuleren.

3 Stand van zaken in onze aanpak

In het vorige hoofdstuk hebben we in vogelvlucht een beeld schetst van de aard van de problematiek. Als gemeente hebben we een belangrijke rol bij het terugdringen van laaggeletterdheid. In navolging van het landelijke aanvalsplan laaggeletterdheid kunnen we als gemeenten een bijdrage leveren op de volgende gebieden:

- Ambitie 1: Laaggeletterdheid bespreekbaar maken.
- Ambitie 2: Toegankelijkheid van informatie vergroten.
- Ambitie 3: Leesbevordering.
- Ambitie 4: Taalachterstand bij kind, jongeren en hun ouders.
- Ambitie 5: Niet werkende laaggeletterden
- Ambitie 6: Werkende laaggeletterden.

In bijlage 2 treft u een korte beschrijving aan van deze ambities.

Uit de landelijke ambities blijkt wel dat laaggeletterdheid vele relaties en raakvlakken heeft met het bestaande beleid van de gemeente Groningen, zoals Kansenbeleid, Onderwijsbeleid, Centra voor Jeugd en Gezin, Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Voorkomen Voortijdig Schoolverlaten, Arbeidsmarktbeleid, Armoedebeleid, Re-integratiebeleid, Publieke dienstverlening en HRM-beleid.

Om zicht te krijgen welke maatregelen we al treffen die bijdragen aan het tegengaan van laaggeletterdheid hebben we in het voorjaar van 2009 een inventarisatie uitgevoerd. In bijlage 3 treft u een uitwerking van de inventarisatie aan. Hierbij is een indeling gemaakt in de zes ambities waarop wij als gemeente actief kunnen zijn.¹

3.1 Uitkomsten inventarisatie gemeentelijke inzet

Uit de inventarisatie hebben we de volgende conclusies getrokken:

1. We investeren nog weinig in het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid (ambitie 1).
2. Met onder meer het programma Stad & Stadhuis investeren we al fors in ambitie 2 om de toegankelijkheid van informatie te vergroten.
3. Leesbevordering (ambitie 3) is goed belegd.
4. Op het gebied van taalachterstanden bij kind, jongeren en hun ouders (ambitie 4) richten we ons als gemeente voornamelijk op de voorschoolse periode. De basisschoolperiode is onderbelicht. Uit onderzoek blijkt dat 1 op de 4 kinderen het basisonderwijs verlaat met een taalachterstand van 2 jaar². Hier ligt dus een belangrijke opgave.
5. We treffen nog weinig maatregelen op het gebied van (autochtone) niet werkende en werkende laaggeletterden.

¹ Bij die inventarisatie is een onderscheid gemaakt tussen activiteiten die bestaan, maar nog in de kinderschoenen staan (net opgestart), lopende activiteiten (weegschaal) en pareltjes (lopende voorbeeld projecten).

² Bron: Uit het rapport van de Inspectie van Onderwijs in 2006 bleek dat 25% van de leerlingen bij het verlaten van het basisonderwijs voor technisch lezen op het niveau van een leerling van groep 5/6 zit.

3.2 Focus, politieke ambitie en het vervolg

In ons Collegeprogramma 'Groningen progressief met Energie' hebben we aangegeven dat we ons sterk maken voor het bestrijden van taalachterstanden bij (jonge) kinderen. We hebben ons onder meer ten doel gesteld om, samen met de scholen, de kwaliteit van het onderwijs in Groningen te verbeteren. Ook hebben we aangegeven ons in te zetten om laaggeletterdheid te bestrijden. Daarnaast hebben we in ons Collegeprogramma opgenomen dat we een extra inspanning willen doen om gemeentelijke informatie begrijpelijker te maken door onze medewerkers te trainen in begrijpelijk schrijven.

Uit de inventarisatie is gebleken dat we al fors investeren in het vergroten van de toegankelijkheid van informatie, leesbevordering en voorkomen van taalachterstanden in de voorschoolse periode. Op andere gebieden is onze inzet nog minder groot. Daarom hebben we mede op basis van de inventarisatie besloten:

1. Maatregelen te ontwikkelen om laaggeletterdheid bespreekbaar te maken (ambitie 1).
2. Hoewel we in het kader van Stad en Stadhuis al veel hebben gedaan ten aanzien van de toegankelijkheid van informatie willen we een extra inspanning doen om gemeentelijke medewerkers te trainen in begrijpelijk schrijven.
3. Geen nieuwe maatregelen te ontwikkelen op het gebied van leesbevordering (ambitie 3).
4. Op het gebied van aanpak taalachterstanden bij kinderen, jongeren en hun ouders (ambitie 4) te focussen op de basisschoolperiode en met de schoolbesturen afspraken te gaan maken.
5. Maatregelen te gaan ontwikkelen voor de aanpak van laaggeletterdheid bij met name autochtone (niet) werkenden (ambitie 5 en 6).

Ons actieplan is op basis van deze speerpunten opgesteld. Vooruitlopend op het actieplan hebben we, mede op basis van de uitkomsten van de inventarisatie, ook al een aantal concrete acties in gang gezet.

- In het najaar van 2009 hebben we het Noorderpoortcollege en het Alfacollege de gezamenlijke opdracht gegeven om een cursus te ontwikkelen en aan te bieden met als doel 'herkennen en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid'. Doel van deze cursus is om de gevoeligheid voor signalen van laaggeletterdheid te vergroten bij professionals en ervaren vrijwilligers, en vervolgens de burger te stimuleren het probleem aan te pakken.
- We hebben het onderwerp laaggeletterdheid bij onze onderwijspartners aan de orde gesteld in het Breed Besturen Overleg (BBO). Naar aanleiding daarvan heeft het BBO besloten een analyse uit te laten voeren door de Inspectie naar de situatie van basisschoolleerlingen in Groningen.
- In het najaar van 2009 zijn we gestart met een pilot 'familieleren' in de wijken Beijum en Indische Buurt / De Hoogte. In deze pilot trachten we zowel het (taal)onderwijs van het kind als van de ouders te stimuleren door de drie elementen 'onderwijs voor het kind', 'opvoedingsondersteuning' en 'scholing van de ouder' bij elkaar brengen.

Deze acties zijn verwerkt in de activiteiten die we in hoofdstuk 4 beschrijven en hoofdstuk 7 verder uitwerken.

4 Wat gaan we doen?

In dit hoofdstuk beschrijven we wat we willen gaan doen om laaggeletterdheid beter te bestrijden. Dat doen we aan de hand van de vier speerpunten die we hebben gekozen naar aanleiding van de inventarisatie die we eerder hebben uitgevoerd, namelijk:

- Laaggeletterdheid bespreekbaar maken
- Taalachterstand kinderen en hun ouders,
- Aanpak niet werkende laaggeletterden
- Aanpak werkende laaggeletterden.

In hoofdstuk 7 werken we dit uit in concrete acties die we de komende periode uitvoeren.

4.1 Laaggeletterdheid bespreekbaar maken

Laaggeletterdheid is een taboe. Niet alleen voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven, maar ook voor veel mensen in hun omgeving. Het is belangrijk voor laaggeletterden om te weten dat zij niet de enige zijn die moeite hebben met lezen en schrijven. Door laaggeletterdheid bespreekbaar te maken wordt dat taboe doorbroken.

Om deze doelen te realiseren kiezen we er voor om meer algemene publiciteit te geven aan het onderwerp, en daarnaast specifieke partijen gericht te informeren.

Algemene Publiciteit

We willen meer algemene publiciteit geven aan laaggeletterdheid, om de algemene bekendheid met het probleem te vergroten. Daarbij maken we gebruik van landelijk ontwikkeld materiaal. We zullen vindplekken voorzien van posters, herkenningsschilders en 0800 kaartjes (de landelijke bellijn alfabetisering). Daarnaast willen we in lokale media gebruik maken van landelijk ontwikkelde radio- en tv-spots en geschreven media.

In de publiciteit sluiten we aan bij de landelijke week van de alfabetisering, elk jaar de tweede week van september.

Gevoeligheid voor signalen vergroten

Laaggeletterde stadjes maken (net als andere stadjes) op verschillende manieren gebruik van dienstverlening van de gemeente en maatschappelijke instellingen. Veel van onze medewerkers komen in contact met laaggeletterden, maar herkennen de signalen onvoldoende.

We trainen de professionals die contacten onderhouden met burgers, zodat zij signalen van laaggeletterdheid beter herkennen en bespreekbaar kunnen maken. Daarnaast informeren we hen over de scholingsmogelijkheden, zodat zij in voorkomende gevallen ook goed kunnen verwijzen.

Naast professionals binnen de gemeente willen we ook andere maatschappelijke organisaties en werkgevers meer gericht benaderen om het onderwerp laaggeletterdheid meer bespreekbaar te maken. Dit werken we nader uit onder de andere ambities die we hebben geformuleerd.

Training medewerkers in signalering en bespreekbaar maken

Najaar 2009 en begin 2010 is een aantal ambtenaren en medewerkers van maatschappelijke instellingen getraind in het signaleren en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid. Dit breiden we verder uit, zodat in 2012 alle relevante medewerkers getraind zijn in het signaleren ervan.

Voorlichtingsbijeenkomsten

We vragen de ROC's bij diverse ketenpartners (welzijn, onderwijs, ouderenwerk, etc.) voorlichtingsbijeenkomsten verzorgen. Deze bijeenkomsten hebben het doel om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en het taboe te doorbreken.

Indien mogelijk maken we daarbij gebruik van zogenaamde ambassadeurs. Dit zijn ervaringsdeskundigen; mensen die op latere leeftijd de stap naar lees- en schrijfonderwijs hebben gemaakt. Het inzetten van deze ambassadeurs heeft een positief effect op het doorbreken van het taboe en het kweken van begrip.

Toegankelijkheid van informatie

We gaan onze medewerkers trainen in het begrijpelijk schrijven. Vanaf 2012 willen we in de gemeentelijke organisatie daarvoor met normen gaan werken.

4.2 Aanpak taalachterstand bij kind, jongeren en hun ouders

Het voorkomen van taalachterstand in het basisonderwijs is van groot belang voor het voorkomen van laaggeletterdheid op latere leeftijd. Het bestrijden van taalachterstand in het basisonderwijs is primair een verantwoordelijkheid van de scholen. Als gemeente kunnen we de aanpak op scholen wel stimuleren en ondersteunen. We zullen daarom via de Lokale Educatieve Agenda met het onderwijs afspraken maken over maatregelen die de bestrijding van taalachterstanden bij jonge kinderen ondersteunen. In het najaar van 2010 starten we met het opstellen van een nieuwe agenda.

Verbeteren taalniveau basisonderwijs

We willen de ontwikkeling van het taalniveau in het basisonderwijs verbeteren. Ons doel is om naar het landelijk niveau te groeien wat betreft citoscores aan het eind van de basisschool.

Via de lokale educatieve agenda die we opnieuw gaan opstellen maken we met de schoolbesturen afspraken over de versterking van het taalonderwijs en over de samenhang tussen binnenschoolse en buitenschoolse taalondersteuning.

We hebben de onderwijsinspectie verzocht om een algemene analyse te maken van het taalniveau bij het verlaten van het basisonderwijs, en deze analyse besproken met de onderwijsbesturen.

We blijven de ontwikkeling van het taalniveau in het onderwijs monitoren. Om het onderwerp op de agenda te houden willen we deze analyse jaarlijks laten uitvoeren en bespreken met de schoolbesturen.

Doorlopende leerlijn en taalbeleid

Als gemeente investeren we wat betreft taalontwikkeling veel in de voorschoolse periode. Die investering wordt pas echt effectief als die in de schoolse periode een vervolg krijgt. Om dit te borgen maken we met het onderwijs afspraken over deze doorlopende leerlijn. Daarbij willen we scholen ook stimuleren gebruik te maken van ondersteunend materiaal, onder meer vanuit van de bibliotheken. Zelf zullen we taalstimulering betrekken bij het verstrekken van opdrachten voor na- en buitenschoolse activiteiten.

Om een taalrijke omgeving bij kinderen te stimuleren starten we met het project 'Boekstart'. Via dit project, dat wordt uitgevoerd vanuit de bibliotheek en het CJG, worden ouders van jonge kinderen gestimuleerd om van jongs af aan met hun kinderen te lezen.

Signalering

Voor de taalontwikkeling van kinderen is het van belang dat zij opgroeien in een taalrijke omgeving. Bestrijden van laaggeletterdheid bij ouders is mede van belang voor de ontwikkeling van het kind. We zullen daarom medewerkers bij de Centra voor Jeugd en Gezin, de consultatiebureaus en leerplichtambtenaren trainen in het herkennen van signalen van laaggeletterdheid, en het bespreekbaar maken ervan.

Gezinsaanpak

Taalachterstand bij kinderen hangt in sommige gevallen samen met laaggeletterdheid van ouders. Waar mogelijk willen we dit gezamenlijk aanpakken. Om hiervoor een aanpak te ontwikkelen voeren we een pilot familieleren uit. Daarnaast gaan we bij de logopedische screening van kinderen ook (het taalniveau van) de ouders betrekken.

4.3 Aanpak laaggeletterden zonder werk

Laaggeletterden zonder werk maken relatief veel gebruik van gemeentelijke dienstverlening, bijvoorbeeld omdat zij bijstand ontvangen of omdat zij ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk. Ze hebben vaker financiële problemen omdat ze moeite hebben hun eigen administratie te voeren. Willen we hen goed kunnen ondersteunen dan zullen we in staat moeten zijn om daadwerkelijk bij hun situatie aan te kunnen sluiten. Bij de aanpak van laaggeletterden zonder werk zetten we daarom in op twee zaken:

- Vergroten van het signaleringsvermogen bij onze medewerkers.
- Uitbreiden van de ondersteuning ter bestrijding van laaggeletterdheid

We zullen met name onze medewerkers (en die van het UWV) op het Werkplein trainen in het herkennen van signalen van laaggeletterdheid, en in het bespreekbaar maken van het onderwerp.

Op het moment dat werkcoaches/klantmanagers laaggeletterde burgers verwijzen naar een cursus willen we ook dat men op redelijke termijn daadwerkelijk kan starten.

Door de forse bezuinigingen op het Participatiebudget is in stand houden van het huidige aantal cursussen alfabetisering het maximaal haalbare. Daarom zetten we ons in om daarnaast alternatieven aan te bieden. We stimuleren het gebruik van de mogelijkheden tot e-learning via de site www.leeeschrijf.nl en het bijbehorende werkboek. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om ontwikkeling van basisvaardigheden in te bouwen in samenhang met de invoering van de Participatieladder.

4.4 Aanpak werkende laaggeletterden

Ook onder werkenden bevinden zich laaggeletterden. Zij werken vaak op laag niveau, hebben minder perspectief en lopen een grotere kans werkloos te raken. In de aanpak van laaggeletterdheid onder werkenden willen we activiteiten ondernemen op drie manieren:

- als werkgever van ons eigen gemeentelijk personeel
- als gesprekspartner van bedrijven
- als opdrachtgever bij het uitbesteden van diensten en producten.

Gemeente als werkgever

Bekend is dat binnen bepaalde sectoren relatief veel laaggeletterdheid voorkomt, met name in de sectoren waar veel laagopgeleiden werken. Binnen die onderdelen van onze organisatie waar veel

laaggeletterden werken brengen we het thema beter onder de aandacht. We brengen laaggeletterdheid onder medewerkers in kaart en bespreken het onderwerp met leidinggevenden. In het cursusaanbod wordt ruimte opgenomen voor de ontwikkeling van taalvaardigheden. Daarnaast zullen we bij mogelijk komende reorganisaties en herplaatsing van personeel specifiek aandacht besteden aan de ontwikkeling van basisvaardigheden van medewerkers.

Gesprekspartner van bedrijven

Als gemeente zijn we op het gebied van personeel in sommige gevallen gesprekspartner van bedrijven en andere werkgevers. Met name vanuit het Werkplein en vanuit Economische Zaken hebben accountmanagers veelvuldig contacten met werkgevers.

We benutten deze contacten om aandacht te vragen voor het onderwerp. We willen:

- de accountmanagers van Economische Zaken en het Werkplein informeren en uitrusten met informatiemateriaal, dat zij ter sprake kunnen brengen bij werkgevers.
- informatie over laaggeletterdheid beschikbaar hebben bij het Ondernemerstrefpunt en het (leerwerkloket op het) Werkplein. Zowel fysiek als digitaal.
- het onderwerp agenderen bij de HRM-denktank van het Ondernemerstrefpunt en op één van de MKB-inloopdagen.
- Bij bedrijfssluitingen bedrijven stimuleren in het sociaal plan afspraken op te nemen over de screening en scholing van hun laagopgeleid personeel.

Opdrachtgever

We kopen veel diensten en producten in en subsidiëren veel activiteiten. Als opdrachtgever kunnen we bedrijven stimuleren om basisvaardigheden van hun medewerkers te ontwikkelen, door dit op te nemen in het bestek bij aanbestedingen. Voor opdrachten in de sectoren waar veel laaggeletterden werken, zoals catering, schoonmaak, beveiliging en onderhoud, nemen we standaard een alinea op in het bestek.

5 Financiering en communicatie

Financiën

Voor de aanpak van laaggeletterdheid zijn geen specifieke gemeentelijke middelen beschikbaar gesteld. Zonder aanvullende middelen moeten de acties worden gerealiseerd vanuit de reguliere budgetten. Met de omvangrijke bezuinigingen die binnen de gemeente tegelijkertijd moeten worden gerealiseerd is dit een lastige opdracht. Mede daarom maken we zo veel mogelijk gebruik van landelijk ontwikkeld materiaal en gaan we op zoek naar externe financieringsbronnen voor de uitvoering van (onderdelen van) het plan.

Dit actieplan heeft, afhankelijk van de mogelijkheden externe middelen te genereren, wel consequenties voor de inzet een aantal budgetten, met name:

- *Communicatiemiddelen.* We schatten in dat jaarlijks ongeveer € 10.000,- nodig is voor verschillende communicatieve activiteiten.³ In het communicatieplan dat we opstellen werken we dit verder uit.
- *Het participatiebudget.* De kosten voor de cursussen lezen en schrijven worden uit het educatiedeel van dit budget gefinancierd. In 2010 is daar een bedrag mee gemoeid van €800.000,-. Hoewel de inzet van de middelen voor alfabetiseringscursussen zelf niet toeneemt neemt het relatieve beslag op (het educatiedeel van) het participatiebudget wel toe doordat we het huidige aantal cursussen handhaven ondanks forse bezuinigingen op dit budget.
- *Opleidingsbudgetten.* Kosten voor de trainingen ten behoeve van signalering en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid zullen moeten worden gefinancierd uit de reguliere opleidingsbudgetten.⁴ Daarnaast zullen ook de cursussen basisvaardigheden voor gemeentelijk personeel moeten worden gefinancierd uit de reguliere opleidingsbudgetten.
- *Activiteitenbudgetten.* De activiteiten vanuit het CJG zullen moeten worden gefinancierd uit het bestaande activiteitenbudget van het CJG.

Deze middelen zijn op dit moment nog niet vastgelegd voor de bestrijding van laaggeletterdheid. Dat zal op basis van dit actieplan moeten plaatsvinden.

Communicatie

- We maken zo veel mogelijk gebruik van landelijk materiaal en zoeken zoveel mogelijk aansluiting bij landelijke campagnes. Dit beeld/taalgebruik (bv. taalkracht) voor zover dat kan overnemen zodat een goed herkenbare en eenduidige boodschap ontstaat.
- We kiezen voor een persoonlijke benadering in de communicatie. We proberen om de netwerken rondom de doelgroep heen hiervoor in te zetten. Dit zal de drempel verlagen om laaggeletterdheid te bespreken.
- We gebruiken gemeentelijke kanalen om informatie te verstrekken over het onderwerp. Onder meer via de gemeentelijke website, informatiemateriaal in publieksruimtes, etc.
- Daarnaast proberen we via eigen kanalen van de gemeente zoveel mogelijk aandacht te schenken aan de wensen van laaggeletterden: bv. Hanteren van begrijpelijk taalgebruik en folders op B1 niveau. Ofwel: het goede voorbeeld geven. Dit doen we zo veel mogelijk in het kader van Stad en Stadhuis. We gaan de mogelijkheden onderzoeken om een voorleesfunctie op de gemeentelijke website in te zetten.
- Na vaststelling van het actieplan zullen we een communicatieplan opstellen om het thema onder de aandacht te brengen en algemene publiciteit over het onderwerp te verzorgen.

³ We zoeken nog naar middelen voor financiering, waaronder mogelijkheden van externe middelen.

⁴ Inschatting kosten van een training: ongeveer €750,- per training voor 10-15 personen. Ook kan, als alternatief voor een training, gebruik worden gemaakt een gratis e-learningmodule voor balimedewerkers die algemeen beschikbaar is.

6 Samenvatting

Laaggeletterdheid is een maatschappelijk probleem; een belangrijk deel van de bevolking kan onvoldoende lezen en schrijven om zich goed te kunnen redden in de samenleving. Om laaggeletterdheid beter in samenhang te kunnen bestrijden zetten we in op 4 speerpunten:

- Laaggeletterdheid bespreekbaar maken
- Taalachterstand kinderen en hun ouders,
- Aanpak niet werkende laaggeletterden
- Aanpak werkende laaggeletterden.

Naast het geven van algemene publiciteit aan het onderwerp leggen we in onze acties de nadruk op signalering van laaggeletterdheid. Medewerkers die veel in contact staan met werkende of niet-werkende burgers, of ouders van (jonge)kinderen trainen we om de signalen op te vangen, dit bespreekbaar te maken en vervolgens te verwijzen. Dan gaat het bijvoorbeeld om medewerkers op het Werkplein, bij de Kredietbank en in Centra voor Jeugd en Gezin.

We verwachten daardoor de komende jaren meer burgers te ondersteunen. We handhaven het huidige aantal cursussen, stimuleren de bestaande mogelijkheden voor zelfstudie en onderzoeken daarnaast of we basisvaardigheden ook bij een deel van onze re-integratietrajecten kunnen inbouwen, met name voor de eerste treden op de participatieladder.

Daarnaast brengen we het onderwerp via verschillende kanalen ook bij andere relevante organisaties onder de aandacht. Bijvoorbeeld bij werkgevers met relatief veel laagopgeleid personeel en maatschappelijke instellingen zoals consultatiebureaus, etcetera.

Als werkgever zullen we extra aandacht besteden aan laaggeletterdheid door ook het probleem binnen onze eigen organisatie in kaart te brengen, en waar nodig op te nemen in onze opleidingsplannen.

Naast het aanpakken van laaggeletterdheid onder volwassenen zetten we in op het voorkomen ervan. We willen daarom via de lokale educatieve agenda met het onderwijs afspraken maken over het tegengaan van taalachterstanden bij jonge kinderen. De instrumenten die we daarvoor zelf beschikbaar hebben zullen we specifiek in gaan zetten.

We zullen jaarlijks rapporteren over de acties die genomen worden in het kader van het aanvalsplan laaggeletterdheid. In 2014 wordt een eindrapportage geformuleerd, waarin de resultaten van de acties worden verantwoord.

7 Geformuleerde acties en ambities

Ambitie 1: Laaggeletterdheid bespreekbaar maken

Plan	Meetbaar effect	Argumentatie	Aanpak/organisatie	Financiën
Opzetten en uitvoeren van een gemeentelijke publiciteitscampagne om laaggeletterdheid en het scholingsaanbod breed onder de aandacht te brengen.	We onderzoeken de mogelijkheden van een 0-meting in 2011 om de bekendheid met laaggeletterdheid te meten. In 2012 en 2013 wordt dan een vervolgmeting gehouden.	Enerzijds is het doel om alle Stadgers bekend te maken met laaggeletterdheid, anderzijds leidt de communicatiecampagne tot een verhoogde instroom van cursisten.	We stellen communicatieplan op: <ul style="list-style-type: none"> - Informatie over laaggeletterdheid en cursusaanbod plaatsen op de gemeentelijke website. - Inzet landelijk materiaal. Displays - Radio & tv spots op lokale omroep. - Herkenningswijzers en posters op vindplaatsen, zoals publieksruimten (week v/d alfabetisering). 	Inschatting: € 10.000 per jaar. We onderzoeken mogelijkheden (externe) financiering.
Aansluiten met campagne en acties bij landelijke activiteiten, o.a. de week van de Alfabetisering (tweede week september)	Deze actie draagt bij aan het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid, zie vorige actie.	Jaarlijkse landelijke activiteiten zijn mooie gelegenheden om bij aan te haken, omdat er landelijk dat al veel (media) aandacht voor is.	Vanaf 2011 voorbereidingsbijeenkomsten beleggen met partners (ROC's bibliotheek) om de jaarlijkse activiteit voor de week van de Alfabetisering vorm te geven.	Zie actie hierboven.

<p>Laaggeletterdheid benoemen in algemene communicatie naar werkgevers</p>	<p>Deze actie draagt bij aan het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid in organisaties.</p>	<p>Er is veel communicatie met bedrijfsleven over leven lang leren, upgrading personeel. Basisvaardigheden daarbij meenemen draagt bij aan vergroten bespreekbaarheid in organisaties</p>	<p>Gebruik maken van reguliere communicatiekanalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - site Ondernemerstrefpunt - nieuwsbrief terreinwinst - bijeenkomsten rondom leven lang leren/EVC 	
<p>Contactpersoon per dienst</p>		<p>Elke dienst binnen de gemeente is betrokken bij één of meerdere activiteiten in het plan.</p>	<p>Iedere dienst benoemt een contactpersoon. Via deze contactpersoon zijn alle diensten betrokken bij (onderdelen van) uitvoering van de activiteiten uit het plan.</p>	

Ambitie 4: Aanpak taalachterstand bij kind, jongeren en hun ouders

Plan	Meetbaar effect	Argumentatie	Aanpak/organisatie	Financiën
<p>inzet op taalbeleid/ leesbevordering agenderen op de LEA en het BBO</p>	<p>Afspraken over bestrijding taalachterstand tussen onderwijsbesturen en gemeenten zijn opgenomen in de LEA.</p> <p>Afname kinderen die slecht presteren op taalontwikkeling.</p>	<p>Stimuleren van taalontwikkeling en snelle aanpak van achterstanden voorkomt laaggeletterdheid op latere leeftijd.</p> <p>De LEA is hét instrument om afspraken te maken met het onderwijs over taalbeleid, voor- en vroegschoolse educatie, voortijdig schoolverlaten en schakelklassen.</p>	<p>Taalstimulering agenderen in het BBO via de LEA.</p> <p>Scholen stimuleren tot versterken taalbeleid ism andere partijen, o.a. bibliotheken</p> <p>Werkgroep vormen samen met onderwijs over aanpak taalachterstanden.</p> <p>Onderzoeken mogelijkheden projectsubsidie.</p> <p>Voortgang wordt meegenomen in de jaarlijkse monitoring VVE en LEA</p>	<p>Inzet uren ambtenaren en medewerkers onderwijs.</p> <p>Onderzoek mogelijkheden Projectaanvraag.</p>
<p>Doorlopende leerlijn/VVE</p>	<p>Afspraken over doorlopende leerlijn/VVE zijn opgenomen in de LEA</p>	<p>De aanpak in taalachterstanden wint aan effectiviteit als die bij overgang opvang-onderwijs wordt voortgezet.</p>	<p>Afspraken over stimuleren ontwikkeling doorgaande lijn agenderen via de LEA. Concretiseren en aanscherpen van huidige algemene afspraken</p> <p>Voortgang wordt meegenomen in jaarlijks monitoring VVE en LEA</p>	<p>Reguliere middelen.</p>
<p>Monitoren</p>	<p>Hoger gemiddelde CITO-</p>	<p>Monitoren</p>	<p>Verzoek aan onderwijs- inspectie om</p>	<p>Reguliere inzet gem.</p>

taalontwikkeling	score aan het einde van het basisonderwijs. Lager aantal 'D' en 'E' scores. Toename uitstroom met een startkwalificatie	taalontwikkeling bij leerlingen helpt het onderwerp op de agenda te houden tussen gemeente en schoolbesturen.	jaarlijks gegevens te leveren. Eigen onderzoeken en monitoren screenen op bruikbaarheid voor volgen ontwikkeling taalniveau. Cito-scores zijn indicator in stadsmonitor.	onderwijsmiddelen
Uitvoeren van het project 'Boekstart'	Aantal ouders dat met jonge kinderen leest groeit.	Een taalrijke omgeving thuis stimuleert de taalontwikkeling van jonge kinderen.	CJG en Bibliotheek voeren project uit volgens projectplan. Planning start project 1 januari 2011.	Landelijke subsidie aangevuld met gemeentelijke middelen voor bibliotheek en CJG.
Activiteiten vanuit centra voor jeugd en gezin gericht op taalontwikkeling bij ouder en kind	- Aantal ouders dat bewust omgaat met taalontwikkeling kind groeit. - Ontwikkelingsachterstanden eerder gesignaleerd	CJG is een plek waar veel ouders komen.	- medewerkers CJG worden getraind in het signaleren van laaggeletterdheid - Ieder CJG organiseert minimaal één keer per jaar een themabijeenkomst op het gebied van taal - houden van laagdrempelige opvoedspreekuren waarin ook taalontwikkeling aan de orde kan komen	Budget CJG
Ontwikkeling Familieleeren: een integraal totaalaanbod voor het gezin. Uitwerking in pilots.	De pilot is afgerond. Op basis van de pilot is een keuze gemaakt over structurele ontwikkeling van familieleden.	Verbeteren taalomgeving van kinderen heeft een positief effect op hun eigen taalontwikkeling. Via kinderen zijn ouders te bereiken om ook zelf te ontwikkelen.	Project familieleden is najaar 2009 gestart en loopt tot ultimo 2010 Combinaties van programma voor kind en ouder bestaat uit extra taalstimulering en opvoedingsondersteuning/ontwikkelingss timulering. Evaluatie pilot familieleden voorjaar 2011	Budget pilot familieleden

Goede signalering en toeleiding vanuit consultatiebureaus, CJG's, onderwijs en leerplicht.	Medewerkers zijn getraind in signalering.	Bestrijden van laaggeletterdheid bij ouders heeft positief effect op taalontwikkeling kinderen. Via kinderen zijn ouders te bereiken.	medewerkers worden getraind in signaleren en bespreekbaar maken.	
Preventieprojecten op het gebied van doorstroom vmbo-mbo en in het mbo	Terugdringen uitval en bevordering doorstroom	De leerlingen binnenboord houden en ruimte bieden voor maatwerk.	Agenderen via de LEA, ontwikkeling aanpak overbelaste jongeren. Voortgang via LEA.	Onderwijs, VSV-middelen, Participatiebudget
Jaarlijkse analyse taalprestaties op BBO	Beeld van ontwikkeling taalniveau kinderen bij verlaten basisschool.	Onderwerp blijft op agenda. Inzicht in ontwikkeling taalniveau van kinderen.	Verzoek aan onderwijsinspectie om analyse jaarlijks uit te voeren. Uitkomsten agenderen op BBO.	
Taalstimulering via buitenschoolse activiteiten	Dit vergroot samenhang met inspanningen van scholen om taalontwikkeling te stimuleren.	Samenhang ondersteunt de ontwikkeling van doorgaande lijnen.	Opnemen in opdrachtverstrekking buitenschoolse activiteiten	Middelen buitenschoolse activiteiten.

Ambitie 5: Aanpak laaggeletterden zonder werk

Plan	Meetbaar effect	Argumentatie	Aanpak/organisatie	Financiën
Werkcoaches en klantmanagers op het Werkplein trainen in signaleren en bespreekbaar maken laaggeletterdheid	Eind 2011 heeft iedere werkcoach/klantmanager op het werkplein Groningen een training gehad in het signaleren en bespreekbaar maken (via e-learningmodule dan wel cursus) en past het geleerde toe in zijn werkpraktijk	Herkennen en bespreekbaar maken in contacten met de klant is van belang voor het bieden van optimale dienstverlening met het doel de klant sociaal en/of economisch zelfredzaam te maken	<ul style="list-style-type: none"> In het opleidingsplan 2011 van Werkplein Groningen worden de e-learning module en cursus signaleren opgenomen herkenningswijzer wordt verspreid onder medewerkers met klantcontact. Eerste scholing van deel medewerkers heeft al plaatsgevonden eind 2009/begin 2010 	Opleidingsbudget Werkplein (Sozawe/UWV-Werkbedrijf)
Alle consulenten worden via het productenboek geïnformeerd over ondersteuning voor laaggeletterden	Alle consulenten (binnen werkplein/ Sozawe) met klantcontact kennen het ondersteuningsaanbod ter bestijding van laaggeletterdheid.	Zicht op ondersteuningsmogelijkheden is noodzakelijk om klanten goed te kunnen ondersteunen.	Via intranet, teamleiders, kantinebijeenkomsten en bijeenkomsten in de units. Afdeling POI en afdeling communicatie treden hierin gezamenlijkheid op.	Regulier budget
Consulenten van de GKB trainen in signaleren en bespreekbaar maken	Eind 2010 heeft elke consulent een training gehad in het signaleren en bespreekbaar maken	Slecht kunnen lezen en schrijven kan een onderliggend probleem zijn bij financieel/	De meeste consulenten van de GKB zijn al geschoold eind 2009/begin 2010.	Opleidingsbudget GKB

laaggeletterdheid	en past het geleerde toe in zijn werkpraktijk	administratief beheer. Herkennen en bespreekbaar maken in contacten met de klant is van belang voor het bieden van optimale dienstverlening.		
Ombouw re-integratieladder naar participatieladder	Bij de diagnose van bijstandsgerechtigden worden basisvaardigheden geregistreerd.	Systematische aandacht voor basisvaardigheden bij bijstandsgerechtigden	2010 implementatie P-ladder. 1-1-2011 operationeel eind 2011 rapportage resultaten via P-monitor	Reguliere middelen, ondersteuningstraject vanuit VNG
Uitbreiden ondersteuning	Het aantal cursussen blijft minimaal op huidig niveau. Het gebruik van e-learning en werkboek neemt toe.	Vanwege bezuiniging op P-budget is uitbreiding cursussen niet mogelijk. Daarom zetten we in op alternatieven.	Bij inzet P-budget 2011 wordt bestaande cursusaanbod gehandhaafd. Consulenten stimuleren gebruik werkboek en e-learning bij klanten. We onderzoeken mogelijkheden integratie basisvaardigheden voor trajecten eerste treden Participatieladder.	Participatiebudget
Verbeteren communicatie voor laaggeletterde minima.	Onderzoek naar meest effectieve manier van communiceren met minima is afgerond. Resultaten 'Ongebruikte rechten' zijn bekend <ul style="list-style-type: none"> Eind 2010 zijn resultaten omgezet in een 	We willen niet-gebruik tegengaan om daarmee armoede te voorkomen/bestrijden. In dat kader willen we ook laaggeletterden goed bereiken.	<ul style="list-style-type: none"> Opstellen communicatieplan Het beleggen van de uitvoering Aanhaken bij landelijke voorbeelden (armoede ambassadeur) Jaarlijkse rapportage aan directie over bestrijding niet-gebruik. 	Te maken bestemmingsvoorstel gelden armoedepact. Tweede helft 2010 wordt bekend of er geld beschikbaar komt om dit plan uit te voeren.

	<p>communicatieplan</p> <ul style="list-style-type: none">• Eind 2012 is het % minima dat gebruikt maakt van de inkomensonderstevende regelingen toegenomen.			
--	---	--	--	--

Ambitie 6: Aanpak werkende laaggeletterden

Plan	Meetbaar effect	Argumentatie	Aanpak/organisatie	Financiën
Bestrijden van laaggeletterdheid meenemen in mantelcontracten van schoonmaak, uitzendbureaus en catering	Medewerkers van de afdeling inkoop nemen bestrijding van laaggeletterdheid op in hun contractafspraken. Vanaf 2011 bevatten de contracten die betrekking hebben op deze sectoren daarover een clausule.	De gemeente stimuleert bedrijven om basisvaardigheden van hun medewerkers te ontwikkelen. Past binnen de ambitie van maatschappelijk verantwoord ondernemen.	De afdeling commerciële zaken maakt een standaardlinea en neemt deze op in de bestekken. Het aanbod op dit onderdeel is van invloed op de gunning.	Deze eis kan tot een iets hogere offerte prijs leiden.
Aanpak van laaggeletterdheid in gemeentelijke organisatie	Eind 2012 hebben 20 werknemers van de gemeente een taal cursus gevolgd.	Door binnen sectoren met veel laag opgeleiden aandacht te besteden aan het thema dragen we bij aan het terugdringen van laaggeletterdheid binnen de eigen organisatie	- P&O en leiding brengen laaggeletterdheid in kaart. - Leidinggevend trainen in signaleren en bespreekbaar maken - Training laaggeletterdheid wordt opgenomen in het opleidingsplan.	Regulier opleidingsbudget
Opzet pilot bedrijfsschool SW-medewerkers	Werknemersvaardigheden en vakvaardigheden van 12 SW-medewerkers zijn ontwikkeld. Taal maakt expliciet	Taal en begrijpend lezen is onderdeel van werknemersvaardigheden in de opleiding. Taalvaardigheden worden gestimuleerd.	Bestaande opleiding taakinstructeur wordt uitgebouwd tot bedrijfsschool MBO-niveau 1. Pilot start 2 ^e helft 2010.	Regulier opleidingsbudget en SW-budget.

	onderdeel uit van werknemersvaardigheid en. Op basis van uitkomsten pilot besluit over vervolg	Basisvaardigheden maken onderdeel uit van ontwikkeling personeel. Van belang om dit als natuurlijk onderdeel te betrekken bij 'leven lang leren'.		Reguliere inzet middelen
Onderwerp laagletterdheid benoemen in bijeenkomsten met werkgevers	Zeker 50 bedrijven worden geïnformeerd over mogelijkheden aanpak laagletterdheid	Accountmanagers kunnen organisaties actief bevragen en informeren. Daarnaast kunnen zij ook organisaties informeren obv vragen.	- accountmanagers informeren via accountoverleg - Infomateriaal in pakket accountmanagers (als onderdeel van totaalpakket)	
Werkgevers uit branches benaderen waar laagletterdheid veel voorkomt.	Vanaf 1-1-2011 beschikken alle accountmanagers vanuit de gemeente en werkplein over informatie rondom bestrijding basisvaardigheden bij bedrijven	Om het onderwerp bespreekbaar te maken willen we in verschillende uitingen aandacht vragen voor het onderwerp.	- informatie over basisvaardigheden beschikbaar via site OTP en op het Werkplein - communiceren via kanalen OTP over bijeenkomsten zoals MKB-inloopdagen - column in nieuwsbrief Terreinwinst	Reguliere middelen.
Via verschillende communicatie-uitingen onderwerp bij werkgevers onder aandacht brengen	Aantal bedrijven dat bewust is van laagletterdheid groeit.	Het versterken van de	Vakbonden, bedrijf zelf i.s.m. gemeente	Gemeente en UWV en
Screening op	In het sociaal plan			

<p>laaggeletterdheid van werknemers bij dreigend ontslag of reorganisatie van bedrijven</p>	<p>worden afspraken gemaakt over de screening en scholing van hun laagopgeleid personeel. Dit resulteert in een scholingsadvies/aanbod.</p>	<p>arbeidsmarktpositie van laagopgeleiden.</p>	<p>en uwv. Gemeente en UWV nemen dit op in de voorwaarden voor steun aan bedrijven en uitvoering van sociaal plan</p>	<p>bedrijf gezamenlijk</p>
--	---	--	---	----------------------------

Afdeling **Beleid en Programmering**
Onderwerp **Uitkomsten inventarisatiefase aanpak
laaggeletterdheid gemeente Groningen**

Bezoekadres
Europaweg 8

Postadres
Postbus 268
9700 AG Groningen

Leden van de raad van de gemeente Groningen
Postbus 20.001
9700 PB GRONINGEN

E-mailadres
info@ocsw.groningen.nl

Website
www.groningen.nl

Telefoon (050) 367 62 82 Bijlage(n) 3 Ons kenmerk OS 09.1897961
Datum Uw brief van Behandeld door G. Masselink

Geachte dames, heren,

Laaggeletterdheid is een actueel en bijzonder breed thema. Alleen al in de gemeente Groningen hebben 17.500 Stadgers moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Dit is 12% van de bevolking van onze gemeente. Jaarlijks verlaat 1 of de 4 leerlingen het basisonderwijs met een taalachterstand. De aanpak van laaggeletterdheid is dan ook een belangrijk thema in ons collegeprogramma. We hebben in de afgelopen periode al veel gedaan om laaggeletterdheid te bestrijden. Toch vinden we dat het beter kan en daarom maken we een actieplan Laaggeletterdheid. Hierover hebben we u geïnformeerd in de beantwoording van de vragen van de raadsfractie van Groen Links (OS 09.1811554) over de aanpak laaggeletterdheid. In de eerste fase om te komen tot een actieplan hebben we ons geconcentreerd op het in kaart brengen van de aard en omvang van de problematiek (zie bijlage 1) en een inventarisatie van de maatregelen (zie bijlage 2) die we al treffen. Uit de inventarisatie blijkt dat we inderdaad op de goede weg zijn, maar dat er een aantal blinde vlekken in onze huidige aanpak zit. Over de uitkomsten van de inventarisatiefase willen we graag met u in gesprek en gezamenlijk met u bepalen waar de ambitie zou moeten liggen. In deze brief geven we aan welke blinde vlekken we geconstateerd hebben. Verder geven we u een advies over de vervolgaanpak.

Gemeenten hebben een belangrijke rol bij het terugdringen van laaggeletterdheid. In het kader van het landelijke aanvalsplan laaggeletterdheid kunnen gemeenten actief zijn op de volgende gebieden (zie bijlage 3):

- Ambitie 1: Laaggeletterdheid bespreekbaar maken
- Ambitie 2: Toegankelijkheid van informatie vergroten
- Ambitie 3: Leesbevordering
- Ambitie 4: Taalachterstand bij kind, jongeren en hun ouders
- Ambitie 5: Niet werkende laaggeletterden
- Ambitie 6: Werkende laaggeletterden.

Uit de inventarisatie kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

1. Er wordt momenteel weinig geïnvesteerd in het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid (ambitie 1). Dit is een blinde vlek.
2. De gemeente Groningen investeert met het programma Stad & Stadhuis al fors in ambitie 2 om de toegankelijkheid van informatie te vergroten.
3. Leesbevordering (ambitie 3) is goed belegd in het Integraal Jeugdbeleid.
4. Op het gebied van taalachterstanden bij kind, jongeren en hun ouders (ambitie 4) valt op dat we ons voornamelijk richten op de voorschoolse periode. De basisschoolperiode is onderbelicht. Uit onderzoek blijkt dat 1 op de 4 kinderen het basisonderwijs verlaat met een taalachterstand van 2 jaar¹. Hier ligt dus een belangrijke opgave. In de huidige aanpak is de basisschoolperiode een blinde vlek.
5. We treffen nog weinig maatregelen op het gebied van niet werkende en werkende laaggeletterden. De blinde vlek zit vooral bij de autochtone laaggeletterden.

Ons advies is om:

1. Maatregelen te ontwikkelen om laaggeletterdheid bespreekbaar (ambitie 1) te maken.
2. Geen nieuwe maatregelen te ontwikkelen voor ambitie 2. De aanpak en resultaten binnen het programma Stad en Stadhuis dekt deze ambitie voldoende.
3. Geen nieuwe maatregelen te ontwikkelen op het gebied van leesbevordering (ambitie 3).
4. Op het gebied van aanpak taalachterstanden bij kinderen, jongeren en hun ouders (ambitie 4) te focussen op de basisschoolperiode en met de schoolbesturen afspraken te gaan maken. De basisschoolperiode is een blinde vlek in de huidige aanpak, terwijl het basisonderwijs een belangrijke rol speelt in het voorkomen van taalachterstanden.
5. Maatregelen te gaan ontwikkelen voor de aanpak van laaggeletterdheid bij autochtone (niet) werkenden (ambitie 4 en 5).

Als we samen met u de focus en ambitie hebben bepaald, gaat de co-productiefase van de aanpak laaggeletterdheid in. In deze fase wordt gewerkt met de uitkomsten van de inventarisatiefase. In dialoog met maatschappelijke instellingen zoals de ROC's, Stiel, Stichting MJD, de schoolbesturen, de werkgevers en de relevante gemeentelijke diensten zullen de maatregelen ontwikkeld worden. De uitkomsten van de inventarisatiefase en de co-productiefase vormen samen de input voor het Actieplan laaggeletterdheid gemeente Groningen. Dit actieplan zal met een financiële onderbouwing aan u voorgelegd worden.

We vertrouwen er op dat we u zo voldoende geïnformeerd hebben.

¹ Bron: Uit het rapport van de Inspectie van Onderwijs in 2006 bleek dat 25% van de leerlingen bij het verlaten van het basisonderwijs voor technisch lezen op het niveau van een leerling van groep 5/6 zit.

Volgvel 2 van 3
Onderwerp **Uitkomsten inventarisatiefase aanpak
laaggeletterdheid gemeente Groningen**

**Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Groningen**

de burgemeester

de secretaris